

múzeumokból összegyűjtött, mindvégig kellő magyarázattal kísért művészi-een reprodukált képanyaggal érnek el.

A könyv anyaga a *Chanson de Roland* és a *Maitre Pathelin* közé eső részt öleli fel. A módszeres tárgyalást sorrendben a tárgyalt műveknek következő részei szemléltetik: rövid tartalom; nyelvi és tárgyi magyarázattal kísért jellemző részletek, pl. a *Chanson de Roland*-nál: 1. a küzdelemre kész lovagok, 2. a sötét sejtelmek közepett folytatott harc, 3. a kürt, 4. Roland halála (a két első rész eredeti nyelven, a két utóbbi mai prózában). A könyv végén (123–50 l.) *Index des règles de l'ancienne langue* címmel a szerzők elismerésre méltó alapossgal 193 szabályon világítják meg a régi francia nyelvet.

Már ez a vázlatos ismertetés is mutatja, hogy a könyv tartalma és szintája messze felülmúlja a mi középiskolai francia nyelvtanításunk igényeit, ellenben igen jó szolgálatot tehet francia-szakos tanárjelölteknek. Szinte irígység fog el a pazar kiállítású könyv lapozgatása közben, amely ily kézzelfogható, meggyőző és művészi módon állítja a francia ifjúság elé nemzetének dicsőséges irodalmi multját.

kf.

Wilhelm Weischedel: Das Wesen der Verantwortung. Ein Versuch. 1933. Vittorio Klostermann Verlag, Frankfurt am Main. 110 l.

Szerzőnk az a szándék vezette vizsgálódásaiban, hogy a felelősséget, amelyről annyiszor s oly sokféle jelentésben esik szó, mint jelenséget tisztázza, igen változatos és bizonytalan értelmezéseiből kiemelve egységes lényegét kimutassa és az emberi lét érdekének megfelelően a maga helyére iktassa. Ennek elérése érdekében vállalkozott a „felelősség“ lényegének vizsgálatára, hogy meghatározhassa annak fogalmát.

A maga elé tűzött kettős feladatnak felel meg a mű beosztása is. Első részében találjuk a felelősségre mint jelenségre vonatkozó vizsgálatokat, második részében pedig a felelősség főformáinak fogalmi megállapításait és a felelősségnek általában való meghatározását. Feladatának egyfelől a felelősség elterjedt értelmezéseinek, másfelől három főformájának: a közösség iránt érzett társadalmi felelősségnek, az Isten iránt érzett vallásos felelősségnek és a magunk iránti felelősségnek magyarázatával oldja meg.

A felelősség megjelenési formáinak sokféleségében úgy teremt rendet, hogy a sokféle felelősségtüneményt egyesíti a meghatározásukat lehetővé tevő fogalomban. Az összehasonlítás során kimutatja, hogy a felelősség főalakjai mélység tekintetében is eltérnek egymástól. A legmélyebb a magunkról önmagunknak számot adó felelősség. A társadalmi és vallásos felelősség is erre utal vissza, mint amely az emberi lét alapjaiban gyökerezik. Ez dönti el, hogy a sokféle felelősség között melyek azok, amelyeket köteles számadásként fogunk fel.

E vizsgálatokból, amelyekkel a szerző megkísérli a felelősség lényegének meghatározását, az is kitűnik, hogy a felelősség főformái, bármennyire különböznek, egységes vázlatot adnak, a jellemző vonásokban megegyeznek.

Lényegében a felelősség olyan felelet, amelyet egy számonkérő felszólításra adunk. Mint ilyen a magatartásnak egy neme, amely szerzőnk szerint természetesen adódik abból a dialogikus viszonyból, amelybe az ember be van állítva. Mivel ez a dialogikus viszony világosan kimutatható magunk és mások, magunk és Isten, magunk és önmagunk között, azért a felelősség három főformájának megkülönböztetése természetes felosztás eredménye.

Fejtegetéseit azzal fejezi be, hogy az emberi lét legmélyebb alapjaiba lenyúló, magunk iránti felelősségben gyökerezik az embernek valódi szabadsága.

Igen érdekes a *Verantwortung* szó elemzése, a reá vonatkozó nyelvhasználat számbavétele. Hálás feladat lenne a mi *felelősség* szavunknak hasonló módon való taglalása, sőt az egész műnek magyarra való fordítása.

Arday Pál.

Friedrich Märker: Symbolik der Gesichtsformen. Physiognomische und mimische Beobachtungen. Mit 70 Abbildungen. Erlenbach—Zürich—Leipzig, 1933. Eugen Rentsch Verlag. (8-r., 133 l. + 32 l. melléklet.)

Az újabb német fiziognómiai iskola minden erejével arra törekszik, hogy a gyakorlati emberismeret anyagát módszeres didaktikai egységekbe foglalja. Ez a törekvés egyelőre sok nehézségbe ütközik, de évről-évre tagadhatatlanul újabb és újabb eredményeket ér el.

Märker műve az arcszimptomák jelentésánál állítja össze olyan élelátással és alapossággal, mellyel már a gyakorlati pedagógiának is számolnia kell. Az intuitív kiismerési kép ugyanis nagyon általános jellegű és a rokon-szenv, illetőleg ellenszenv által nagyban befolyásolt értékeket szolgáltat. Ezzel szemben az emberismereti gyakorlat által sokszorosan igazolt legfontosabb morfológiai tényezők a tehetségekre és erkölcsi hajlandóságokra a részletekben is rávilágítanak és igen alkalmasak arra, hogy ellenőrizzük velük a dinamikai szimptomákat. A gondolkozás gépezetének konkrét vagy elvont iránya, az akarat és érzelem világának aktív vagy relatív természete stb. pillanatok alatt felismerhető az arcformák szimbolikájának segítségével, viszont a mimikai alapfogalmak ismerete nélkül eredményes pedagógiai ellenőrzés sohasem lehetséges. Ezért nem utasítható az utópiák világába az a gondolat, hogy idővel a tapasztalatokból leszűrt tanulságok nyomán ezeknek az ismeretágaknak a gyakorlati tanító- és tanárképzésben még szerepük lehet.

Arday Pál.

Új magyar könyvek és füzetek.

Fináczy Ernő: Neveléelméletek a XIX. században. Bp. 1934. A Magyar Tudományos Akadémia kiadása. Kertész József könyvnyomdája, Karcag. (N. 8-r., IV + 180 l.) Ára 4 pengő.

Kornis Gyula: Tudományelmélet és tudománypolitika. (Különlenyomat a Berzevichy-Emlékkönyvből.) Bp. 1934. Franklin-Társulat. (N. 8-r., 24 l.)